Kulturutskottets betänkande

1979/80:20

med anledning av motion om bevarande av äldre kulturlandskap m. m.

Motionen

I motionen 1978/79:1297, vars behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1978/79:34 uppskjutits till riksmötet 1979/80, har Helge Hagberg m. fl. (s) yrkat att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om bevarande och återskapande av äldre kulturlandskap och boendemiljöer för fritidsboende m. m.

I motionen uttalas att riksantikvarieämbetet gör beaktansvärda insatser för att rädda och bevara olika fastigheter och kulturmiljöer. Trots detta sker en snabb förnyelse och förändring av vår omgivande miljö. Detta bidrar till att skapa rotlösa människor, ensamhet och brist på sociala relationer.

Ett återskapande av gamla boende- och arbetsplatsmiljöer skulle enligt motionärerna vara värdefullt av flera skäl. Det skulle förbättra människornas orientering och trygghet i tillvaron och samtidigt öka möjligheterna att hålla kulturlandskapet levande. Det skulle innebära att stora grupper av människor som av ekonomiska och andra skäl inte har möjlighet att ordna sitt fritidsboende fick tillgång till fritidshus. Kanske skulle det röra sig om flera hundra tusen fritidshus. Man skulle också genom att återuppliva ett gammalt glesbygdsboende få en ersättning för den naturliga tillsyn över naturen som den bofasta befolkningen tidigare utövade. Detta skulle vara värdefullt med hänsyn till allemansrätten. Några olägenheter i form av förslitning av naturen och störande av djurlivet skulle man inte behöva befara. Ett återskapande av gamla boendemiljöer skulle slutligen också skapa arbetstillfällen.

Utredningar

Byggnadsvårdsutredningen har i sitt betänkande (SOU 1979:17) Kulturhistorisk bebyggelse – värd att vårda lagt fram förslag om stöd till bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Ett genomförande av utredningens förslag bör innebära att förutsättningarna för att – enligt motionärernas önskan – få liv i äldre boendemiljöer blir bättre än hittills, nämligen i den mån det är fråga om bebyggelse av den karaktär att den omfattas av utredningens förslag.

Förslag om en ny plan- och bygglagstiftning har lagts fram av *PBL-utredningen* i betänkandena (SOU 1979:65 och 66) Ny plan- och bygglag. Naturvårdens, friluftslivets och kulturminnesvårdens intressen preciseras i

detta förslag och ges en mera framskjuten roll än hittills. Vidare formuleras grundläggande regler om hänsyn för natur- och kulturvärden. Detta gäller både enskilda byggnader, sammanhängande miljöer och större områden. Krav ställs på längre gående hänsyn till särskilt värdefulla miljöer, men det ges också utrymme för skydd av lokalt värdefulla miljöer. I lagförslaget öppnas också möjlighet att ställa särskilda krav för underhåll av kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Vidare innebär förslaget utökade möjligheter att hindra rivning av byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla. Rivning skall kunna vägras i fråga om byggnad som är av större värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

I direktiven för *fritidsboendekommittén* (Bo 1978:01) berörs bl. a. frågan om spridd fritidsbebyggelse. Det påpekas att en utveckling av sådan fritidsbebyggelse ofta kan medföra avsevärda fördelar genom att den bidrar till att landskapet kan hållas öppet, möjligheterna att hålla vissa former av samhällsservice ökar och befintligt men outnyttjat byggnadsbestånd kan komma till nyttig användning. Genom en nyligen genomförd ändring i byggnadslagen, heter det vidare, har ett enklare administrativt förfarande möjliggjorts när det är fråga om att komplettera befintlig bebyggelse på landsbygden med ett begränsat antal byggnader.

Enligt vad utskottet inhämtat under hand övervägs inom kommittén f. n. ett förslag om att de möjligheter att erhålla bidrag eller lån till om- eller tillbyggnad av enskilda överloppshus som f. n. finns såvitt gäller den extrema landsbygden skall utvidgas till att gälla all landsbygd. Kommittén har dock ännu inte tagit ståndpunkt i denna fråga.

Utskottet

Ett genomförande av de förslag om byggnadsvård samt plan- och bygglagstiftning som utskottet omnämnt i det föregående kan väntas förbättra förutsättningarna för ett återupplivande i viss omfattning av det glesbygdsboende som motionen handlar om. En effekt av samma slag kan väntas om fritidsboendekommittén finner det möjligt att lägga fram förslag i anslutning till de uttalanden i utredningsdirektiven som återgivits här ovan. Såväl de nu redovisade, redan framlagda förslagen som nämnda direktivuttalande kan enligt utskottets bedömning uppfattas som uttryck bl. a. för ett synsätt som ligger nära det som redovisats i motionen.

Utskottet vill för egen del betona den betydelse som regionala och lokala initiativ har när det gäller att stimulera det ökade glesbygdsboende som motionärerna vill se förverkligat. Utskottet anser inte att det finns något behov av att riksdagen gör det uttalande som yrkats i motionen, vilken därför avstyrks.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1978/79:1297.

Stockholm den 20 november 1979

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s) och Bertil Hansson (fp).

GOTAB 62982 Stockholm 1979